

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi
International Journal of Teaching Turkish as a Foreign
Language

Geliş/Received: 25.10.2022 Kabul/Accepted: 08.01.2023

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Uzaktan Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Uygulamalar

Gülşah BABACAN^a

^a Uşak Üniversitesi, Uşak, TÜRKİYE, gulsah.yavuz@usak.edu.tr

 0000-0001-5442-2119

Öz. Teknolojik imkânların gelişmesinin yanı sıra hayatımızda beklenmeyen durumların yaşanması Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminin önemini ve bu konuya yönelik çalışmaların gerekliliğini ortaya koymuştur. Uzaktan eğitim yüz yüze eğitimden farklı olarak kendine has özellikleri olan bir süreçtir. Bu süreçte öğretici, öğrenici, kaynak ve yardımcı uygulamalardan yüz yüze eğitimden farklı özellikleri taşımaları beklenmektedir. Yüz yüze eğitimde yaşanan etkileşim uzaktan eğitim sürecinde daha az gerçekleşmektedir. Özellikle dil öğretimi gibi etkileşimin ve iletişim kurmanın önemli olduğu alanlarda etkileşimin ve iletişim kanallarının azalması üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde amaç öğrencinin dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirerek öğrenciye iletişimsel yeti kazandırmaktır. Uzaktan öğretim sürecinde yüz yüze etkileşimin azalması sebebiyle öğrencilerin dört temel dil becerisini geliştirmelerine yardımcı olacak ve dört temel dil becerisinden dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin özelliklerine uygun uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde, gerekli bilgilerin edinilmesine yardımcı olmasıyla beraber iletişim kurmayı da kolaylaştıran ve dünya çapında etkileşimi arttıran çeşitli uygulamalar aracılığıyla iletişimsel yetinin geliştirilmesi, farklı kültürlerin tanınması, dilsel girdilerin somutlaştırılması ve birden çok duyunun işe koşulması gibi açılardan önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak kısa bir süre öncesine kadar Türkçenin uzaktan öğretimine yönelik yeterli çalışmanın ve hazırlığın olmadığını söylemek mümkündür. Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımından yararlanarak alanyazın taraması yoluyla yabancı dil öğretiminde kullanılabilecek uygulamalar incelenmiş ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar belirlenmiştir. Bu bağlamda bu çalışma ile Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretim sürecinde dört temel dil becerisini oluşturan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik kullanılabilecek uygulamalar hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dört temel dil becerisi, uzaktan eğitim, öğretim teknolojisi, dil öğretim uygulamaları.

Apps to Develop Four Basic Language Skills in Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract. In addition to the preparations for technological expectations, the augmentation of English as a language in the appearance of unexpected situations in our future and the targeting of these design goals. teach a user face-to-face training that is distinctive as opposed to face-to-face. It is different from face-to-face education exchanges from teachers, tutors, resources, and ancillary apps. The incident experienced in face-to-face education is less common in distance education. Concerning the use of interaction and communication, it is an issue that needs to be addressed. The purpose of teaching Turkish as a foreign language is to give the learner communicative competence to the developer of listening, learning, speaking and writing. face-to-face interaction for education will help learners to train four basic basic skills, and four preparatory appropriate applications will be needed in language basic skills, speaking and writing education. Developing communicative skills, recognizing different cultures, concretizing linguistic inputs and using multiple senses by making use of these practices in the development of language skills in teaching Turkish as a foreign language through various applications that facilitate communication and increase worldwide interaction as well as helping to acquire the necessary information in distance education of Turkish as a foreign language. It makes important contributions in terms of employment. However, it is possible to say that there were not enough studies and preparations for distance education of Turkish until a short time ago. In this study, applications that can be used in foreign language teaching through literature review by using a qualitative research approach were examined and applications for the development of four basic language skills in teaching Turkish as a foreign language were determined. In this context, this study aims to provide information about the applications that can be used to develop listening, reading, speaking and writing skills, which are the four basic language skills, in the distance education process of Turkish as a foreign language.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, four basic language skills, distance education, instructional technology, language teaching apps

1. GİRİŞ

Hızla gelişen teknoloji, yaşanan sıra dışı olaylar, dijitalleşme gibi sebeplerden dolayı hayatımızın hemen hemen her alanında değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Yaşanan bu değişim ve dönüşüm insanların beklentilerini, isteklerini, öğrenme alışkanlıklarını, çalışma şekillerini kısacası yaşam şekillerini değiştirmiştir. Teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, bireylerin de bu gelişmelere uyum sağlamasını gerektirmektedir. “Çağa ayak uydurmak için sürekli güncel bilgilerle donanmış olmamız beklenmektedir. İnternet ve web teknolojileri sayesinde istediğimiz yerden ve istediğimiz zaman farklı bilgilere erişmek, sorunlarımıza çözüm aramak, farklı kişilerle iletişim kurmak ve bilgi paylaşmak son derece kolay bir hâle gelmiştir” (Gülbahar, 2019, s. 291). Bu değişim ve dönüşüm insanın temel ihtiyaçlarından biri olan eğitim üzerinde de etkilerini göstermiştir. Özellikle yaşanan salgınla birlikte eğitimin zaman/mekân kısıtlamasından sıyrılması, uzaktan eğitimin de aslında yüz yüze eğitim kadar önemli olduğu gerçeğini açığa çıkarmıştır.

Uzaktan eğitim, özellikle son birkaç yılda hayatımızda aktif olarak yer alsa da, aslında 1700'lerden bu yana mevcuttur. “Uzaktan eğitimin ilk biçimi, yazışmalı okul modelidir. Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrenciler fiziksel uzaklıkla ayrıldığında gerçekleşir. İlk örnek olarak, Caleb Phillips, 20 Mart 1728'de Boston Gazetesi'ne, aday öğrencilere haftalık kısa dersler göndermeyi teklif eden bir ilan vermiş ve uzaktan öğrenmenin ilk öncüleri, herkes için öğrenme fırsatlarını artırma ihtiyacının farkına varmışlardır” (Harting ve Erthal, 2005, s. 35). Tarihi süreç içerisinde teknolojinin gelişmesiyle farklı şekillerde seyretse de teknolojinin hızla gelişmiş olması uzaktan eğitim sürecinde kolaylıklar sağlasa da uzaktan eğitime dair yapılan çalışmalarda örgün eğitime kıyasla birçok avantaj ve dezavantajlara

rastlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün koronavirüsü salgın hastalık olarak nitelendirdiğinden bu yana dünyada 290 milyondan fazla öğrenci okullarına ara vermiş, ve uzaktan eğitim yoluyla eğitim-öğretime devam etmek durumunda kalmıştır. (UNESCO, 2021; akt. Kolcu Canatar ve Balcı, 2021, s. 56). Bu sebeple uzaktan eğitim aslında seçimden çok bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimi, dünya genelinde yaşanan salgın doğrultusunda ülkemizde 11 Mart 2020'de ilk vakanın görülmesiyle birlikte önemli bir konu hâline gelmiştir. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimi yeni bir süreç değildir. Daha önceki dönemlerde bu alanda kullanılan bazı portal ve uygulamalar bulunmaktadır. Yunus Emre Enstitüsünün “Türkçe Öğretim Portalı”, Anadolu Üniversitesinin “Ana Dil Türkçe”, Yaşar Üniversitesinin “Ana Dil Türkçe”, Yaşar Üniversitesinin “Türkçe Öğreniyorum” portalleri ile “Hep Türkçe” uzaktan eğitim uygulaması bu anlamda örnek olarak verilebilir. Yaşanan salgınla birlikte eş zamansız bu uygulamaların yanı sıra eş zamanlı eğitim, materyal ve ekran paylaşımı, kayıt vb. imkânlar sunan uygulamalardan yararlanılmıştır.

Yaşanan bu gelişmeler bağlamında tarih boyunca üzerinde çalışılan bir alan olan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde günün şartları ve teknolojik gelişmeler dikkate alınarak gerekli araştırmaların yapılması Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde istenilen verimin alınması adına önem arz etmektedir. Bu çalışma ile gelişen teknolojik şartlara uyum sağlayarak yürütülmesi gereken Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimi sürecinde dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde yararlanılabilecek dijital uygulamaların neler olduğu hakkında bilgi verilecektir.

1.1 Amaç

Bu çalışma ile Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretim sürecinde dört temel dil becerisini oluşturan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik kullanılabilecek uygulamalar tespit edilerek bu anlamda farkındalık oluşturulması ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bu uygulamaların kullanımının yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

1.2 Problem

Çalışmanın problem cümlesini; “Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak uygulamalar nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizinden yararlanılmıştır. Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2005).

2.1 Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Doküman analizi yoluyla uzaktan yabancı dil öğretiminde kullanılabilecek uygulamalar incelenmiş ve Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik kullanılabilecek dijital uygulamalar belirlenmiştir. Bu uygulamalar, günlük hayatta dil öğretiminde kullanılacak materyallerin bilgisayar ekranına aktarılmasıyla zaman ve mekân kavramı olmaksızın

kullanılabilme özelliğine sahiptir.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde amaç dört temel dil becerisini oluşturan dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan hareketle iletişimsel yetiyi geliştirmektir. “Dil becerilerinin geliştirilmesindeki amaç, iletişim sürecinde doğru ve etkin bir şekilde mesaj gönderebilmek ve gönderilen mesajları aynı şekilde alabilmektir” (Durmuş, 2013, s. 138). “Bu iki süreç dikkate alınarak dil becerilerinin, kendi aralarında etkileşim halinde olacak şekilde, üretken (konuşma ve yazma) ve algılayıcı (dinleme ve okuma) olarak iki grupta değerlendirilebileceği söylenebilir” (Razı ve Razi, 2012, s. 282-283).

Algılayıcı dil becerilerinden olan dinleme, araştırmacılar tarafından pek çok şekilde tanımlanmıştır. Johnson (1951, s. 58)’e göre dinleme “Sözlü iletişim sürecinde etkili anlama ve cevap verme yeteneğidir.” (akt. Aytaç, 2011, s. 24). Dil ile tanışmanın ilk basamağı olan dinleme becerisi Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde üzerinde durulmalı ve geliştirilmelidir. Dinleme becerisinin kendiliğinden geliştiği düşüncesinden uzaklaşılmalı, işitme ve dinleme arasındaki farka dikkat edilerek bu becerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalara yer verilmelidir.

Bir diğer algılayıcı dil becerisi olan okuma çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. “Okuma, okuyucunun metni anlamaya uğraştığı, anladıklarını ve ön bilgilerini birleştirerek yeni anlamlar ortaya koymaya çalıştığı, uygun bir ortamda gerçekleşen, okuyucuyla yazar arasındaki bir görüş alış-verişidir” (Akyol, 2007, s. 15). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde okuma becerisi öğrencinin, gerek sosyal yaşamında gerek iş, eğitim hayatında birçok bilgiye ulaşması adına oldukça önemlidir. “Okuma sürecinde yazılar zihinsel kavramlara çevrildiği, anlamlandırıldığı ve beyinde yapılandırıldığı için okuma zihnin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanı olarak görülmektedir” (Güneş, 2007, s. 117). Zihne olan katkısının yanı sıra hedef dil ile ilgili bilgilerin edinilmesi adına da oldukça yararlıdır.

Üretici dil becerilerine baktığımızda ise konuşma ve dinleme karşımıza çıkmaktadır. “Konuşma; düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır” (Demirel, 1999, s. 40). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de öğrenciden beklenen algılayıcı dil becerileri ile edindiği dilsel girdilerin üretici dil becerileri ile dışavurumudur. Bu bağlamda konuşma becerisi bir bakıma öğrencinin dile hâkimiyetini ve hedef dille iletişim kurma yetisinin geliştiğinin göstergesidir.

“Yazma, bireylerin konuşma ve düşüncelerini yazılı olarak anlatmalarıdır.” (Özdemir, 1987, s. 77). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilerden iletişimsel yeti bağlamında dinlediklerini ve okuduklarını anlamaları ve kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilmeleri beklenmektedir. Yazma becerisi de gerek sözcük dağarcığı gerek dil bilgisi kullanımı açısından birçok bileşeni bünyesinde barındıran bir beceridir. Bu sebeple yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin pratik yapacakları uygulamalara yer verilmesi oldukça yararlı olacaktır.

Bu becerilerin gerek yüz yüze gerek uzaktan eğitim sürecinde birbirlerinin gelişimine katkı sağlayacak şekilde bir bütün hâlinde geliştirilmesi ve geliştirilmesi sürecinin iyi planlanarak gerekli uygulamalardan yararlanılması oldukça faydalı olacaktır.

3.2 Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim Aydın (2011) tarafından; öğrenenlerin birbirlerinden ve öğrenme kaynaklarından zaman

ve/veya mekân bağlamında uzakta olduğu, birbirleriyle, öğretmenle ve öğrenme kaynaklarıyla etkileşimlerinin uzaktan iletişim sistemlerine dayalı olarak "eş zamanlı" (senkron) veya "eş zamansız" (asenkron) gerçekleştiği öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır.

Uzaktan eğitim yüz yüze eğitimden farklı olarak kendine has özellikleri olan bir süreçtir. Bu süreçte öğretici, öğrenci, kaynak ve yardımcı uygulamalardan yüz yüze eğitimden farklı özellikleri taşımaları beklenmektedir. Yüz yüze eğitimde yaşanan etkileşim uzaktan eğitim sürecinde daha az gerçekleşmektedir. Özellikle dil öğretimi gibi etkileşimin ve iletişim kurmanın önemli olduğu alanlarda bu durum önemli bir sorundur.

“Uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf içi etkinliklerini yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliklerini planlayıcılar ile öğrenciler arası, iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden bir öğretim yöntemidir” (Kaya vd., 2004, s. 166).

Uzaktan eğitimin öğrenme/öğretme açısından birçok yararının olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Kaya (2002, s. 19), uzaktan eğitim uygulamalarının yararlarını; “İnsanlara değişik eğitim seçeneği sunma, fırsat eşitsizliğini en aza indirme, kitle eğitimini kolaylaştırma, eğitim programlarında standart sağlama, eğitimde maliyeti düşürme, eğitimde niteliği artırma, öğrenciye serbesti sağlama, öğrenciye zengin bir eğitim ortamı sunma, öğrenciyi sınıf ortamında öğrenim görmeye zorlamama, bireysel öğrenmeyi sağlama, bağımsız öğrenme sağlama, bireye öğrenme sorumluluğu kazandırma, ilk kaynaktan bilgi sağlama, uzmanlardan daha fazla kişinin yararlanmasını sağlama, başarının aynı koşullarda belirlenmesini sağlama, eğitimi bir taraftan kitleleştirebilirken, diğer taraftan bireyselleştirebilme, belli bir zamanda ve belli bir kapalı alanda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırma” şeklinde sıralamaktadır.

Uzaktan eğitimin bahsedilen yararlarının yanı sıra sınırlılıkları da vardır. Kaya (2002, s. 19) sınırlılıkları ise “ Yüz yüze eğitim ilişkilerinin kolay sağlanamaması, öğrencilerin sosyalleşmelerini engellemesi, yardımsız ve kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterince yardım sağlayamama, çalışan öğrencilerin dinlenme zamanını alma, uygulamaya dönük derslerden yeterince yararlanamama, beceri ve tutuma yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde etkili olamama, ulaşım olanaklarına ve iletişim teknolojilerine bağımlı olma, maliyetinin yüksek olması, ders içeriklerinin hazırlanması için daha fazla emek ve zaman harcanması” şeklinde sıralamaktadır.

3.3 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Uzaktan Öğretimi

Uzaktan eğitimden "Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimi" alanında da yararlanılmaktadır. Günümüzün gelişen ve çeşitlenen eğitim alanının, dijital ve internet ortamlarının gelişmesiyle gerek okul dışında gerek okul içinde çeşitlendiği görülmektedir. Eğitim öğretim ortamının çeşitlenmesi, Türkçe dersi uygulamalarına da yansımıştır. Böylece okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi temel amacı taşıyan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi de geleneksel sınıf ortamının dışında dijital ortamdaki öğrenme ve uygulama düzlemlerinden yararlanılmaktadır.

Uzaktan öğretim sürecinde yüz yüze etkileşimin azalması sebebiyle öğrencilerin dört temel dil becerisini geliştirmelerine yardımcı olacak ve dört temel dil becerisinden dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin özelliklerine uygun uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde gerekli bilgilerin edinilmesine yardımcı olmasıyla beraber iletişim kurmayı da kolaylaştıran ve dünya çapında etkileşimi arttıran çeşitli uygulamalar sayesinde özellikle dört temel dil becerisinin önemsendiği dil öğretiminde bu uygulamalardan yararlanılması; iletişimsel yetiyi geliştirme,

farklı kültürleri tanıma, dil öğrenmeyi somutlaştırma, birden çok duyuya hitap etme gibi açılardan önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak kısa bir süre öncesine kadar Türkçenin uzaktan öğretimine yönelik yeterli çalışmanın ve hazırlığın olmadığını söylemek mümkündür.

3.4 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Uzaktan Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Uygulamalar

3.4.1 Dinleme Becerisi

Dinleme becerisi; gerek ana dilinde gerek Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil ile ilk etkileşimin kurulduğu beceridir. Dinleme becerinin geliştirilmesi sürecinde öncelikle dinlemenin işitmeden farklı olduğu dikkate alınmalıdır. Dinleme özel çaba gerektirmekte ve dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası aşamalarını kapsayan bir süreci kapsamaktadır. Dinleme becerisi geliştirilirken de bu özellikler dikkate alınarak dinleme uygulamaları da bu şekilde oluşturulmalıdır.

Dinleme öncesi: Etkinliklerin ilk aşamasıdır. Ön hazırlık ve zihinsel hazırlıktan oluşmaktadır.

Ön hazırlık: Bu aşama daha çok dinlemenin fiziksel boyutu ile ilgilidir. Kullanılacak cihaz hazırlanır ve kontrol edilir. Dinlemenin ön şartı olan işitmenin sağlanabilmesi için oldukça önemlidir.

Zihinsel hazırlık: Fiziksel olarak dinlemeye hazırlanan öğrencilerin zihinsel olarak da dinlemeye hazırlanmaları gerekir. Bu bağlamda Güneş (2014, s. 98): “Ön bilgileri harekete geçirme, anahtar kelimelerle çalışma, metni tanıma ve tahmin etme, amaç, yöntem ve teknik belirleme” çalışmalarının yapılmasını önermektedir.

Yüz yüze eğitimde dinleme öncesinde öğretmenlerin genellikle sorular sordukları, ön bilgileri harekete geçirdikleri, konu ve dinleme türleri hakkında bilgi verdikleri görülmüştür (Karabay, 2014, s. 90). Dinleme öncesinde soruların işlevsel olarak kullanıldığı görülmektedir. Dinleme metninden önce sorulan soruların dinleme sürecini olumlu etkilediği bilinmektedir (Epçeçan,2013; Şahin,2009; Temur,2010).

Bu aşamada özellikle içerik oluşturma, soru-cevap, beyin fırtınası ve tartışma etkinliklerini gerçekleştirme açısından avantaj sağlayan belli başlı uygulamaları kullanabilecek düzeye erişmeleri oldukça önemlidir. Bu aşamada yararlanılabilecek uygulamalar şunlardır:

- Creately,
- Piazza,
- Mentimeter,
- Padlet,
- Popplet,
- Wooclap,
- Youtube vb.
- LearningApps,
- Google jamboard,
- Edmodo,
- Beyaz pano.

Dinleme sırası: Dinleme sırası, dinleme sürecindeki etkinliklerin ikinci aşamasıdır. Bu aşamada öğrencilerin dinleme metnini takip etmeleri ve anlamlandırmaları beklenir. Dinleme sırasında kullanılabilecek pek çok strateji bulunmaktadır. “Dinleme sırasında not alma, tahmin çalışmaları, zihinde canlandırma, soru çalışmaları, vurgu ve tonlamalara dikkat etme, örgütleyici tablolarla çalışma, analogi

kurma, empati kurma, sözcüklerle çalışma, konu tespiti yapma, ana fikir tespiti yapma, işaretlemeler yapma, sınıflama, sıralama, başlık üretme, çözüm üretme, ara özet yapma stratejileri önerilmektedir” (Kurudayıoğlu ve Kiraz 2020, s. 399-400). Bu bağlamda bu aşamada aşağıdaki uygulamalardan yararlanılması mümkündür.

Not alma:

- Google Keep,
- Popplet,
- Mindmeister,
- Freeplane.

Etkileşimli video oluşturma:

- Edpuzzle,
- Vizia.

Dinleme sonrası: Dinleme sonrası etkinlikleri, dinlenenlerin genel olarak değerlendirilmesinin yapıldığı, özetlendiği, anlamın kurulduğu ve pekiştirildiği aşamadır. Öğretim sürecinde dinleme sonrası etkinlikleri genel olarak; metni anlamaya yönelik soruların cevaplanması, dinlenenlerin özetlenmesi, dinlenenlerin yeniden ifade edilmesi, metinle ilgili doğru yanlış etkinliklerinin yapılması, yarım bırakılan metnin tamamlanması, metinde boş bırakılan yerlerin tamamlanması, dinlenenlerle ilgili tartışmaların yapılması, başlığı verilmeyen dinleme metinlerine başlık bulunması, metnin hissettirdiği duygularla ilgili bir resim, afiş, duyuru, tablo, grafik hazırlanması, metindeki olayların kronolojik olarak sıraya konulması, dinleme öncesinde yapılan tahminlerin doğruluğunun değerlendirilmesi, metinle ilgili resimlerin oluş sırasına göre sıralanması ve dinlenenlerin canlandırılması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Dinleme sonrasındaki süreçte öğrencilerden beklenenlerden hareketle aşağıdaki uygulamalardan bu aşamada yararlanılabilir:

- Kahoot!,
- LearningApps,
- Voki,
- Quizterra,
- Educaplay,
- Canva,
- Pawtoon,
- Toontastic 3D.

3.4.2 Konuşma Becerisi

Konuşma becerisinde birçok parametrenin birbiri ile bağlantılı ve uyum içerisinde olması gerekmektedir. Konuşma esnasında yeni anlamlar ortaya çıktığı için süreçler dinamiktir ve sürekli değişir (Cole vd., 2007, s. 7) ve konuşma süreci çok fazla şeyi aynı zamanda yapıyor olmayı gerektirir (Johnson and Johnson, 1996, s. 55). Bir dili bilmek ve onu konuşabilmenin eşanlamlı olmadığı yaygın olarak kabul görülür (Thornbury, 2005). Nunan’ e (1991) göre dil öğretiminde başarı, öğrenenin hedef dilde iletişimi gerçekleştirme kabiliyeti doğrultusunda ölçülür. Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde konuşma becerisinin eş zamanlı ve eş zamansız etkinliklerle hayata geçirilmesi söz konusudur. Öğretim teknolojilerinin konuşma becerisinin uzaktan geliştirilmesi noktasında zenginliğe ve çeşitliliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Aşağıdaki uygulamalar konuşma becerisinin geliştirilmesinde kullanılabilecek uygulamalar olarak tespit edilmiştir:

- Padlet,
- Voicethread,
- Wordart,
- Vocaroo,
- Voicespice,
- Zoom.

3.4.3 Okuma Becerisi

21.yy öğrencilerinin sahip olması gereken yeni becerileri de beraberinde getirmiştir. 21. yy becerileri içinde yer alan okuryazarlık, farklı türleri ile öğrenenlerin bilgi, iletişim ve teknoloji çağı olan günümüzde sahip olmaları gereken pek çok önemli beceriyi ifade etmektedir. Lüle Mert'in (2017, s. 256) belirttiği gibi bugün baskı ya da yazı okuryazarlığı yaşanan çağa ayak uydurabilmek için yeterli olmamaktadır. "Günümüz öğrencilerinin çağa uyum sağlayabilmesi için sadece basılı (geleneksel) metinleri okuma becerilerinin değil aynı zamanda görsel ve elektronik okuryazarlık temelli diğer okuryazarlık becerilerinin de gelişmiş olması önemlidir" (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010, s. 286).

Yeni okuryazarlıklar aslında geleneksel çevrim dışı okuma uygulamaları ile yeni çevrim içi okuma becerilerinin karmaşık bir kombinasyonunu oluşturmaktadır (Leu vd., 2015).

Teknolojinin gelişmesi ve bilgiye ulaşmada internet ve çevrim içi olanakların yaygınlaşması ve bu ortamlarda yer alan bilginin okuma sürecinin bir ekran üzerinden gerçekleşmesi, yeni bir okuma türü olan ekran okumanın yaşamımıza girmesini sağlamıştır. Dijital medya okumada dönüştürücü değişikliklere katkı sağlamaktadır. Dijital medya aynı zamanda geleneksel okumada bulunmayan etkileşimlilik, doğrusal olmayan, bilgi erişimindeki hız ve metin, görsel, ses ve videonun birlikte bulunması bu güçlü avantajları da göstermektedir (Liu, 2005, s. 701)

Öğrenciler kâğıt üzerinde geleneksel okuma kaynaklarını daha az kullanmaktadırlar. Oysaki bilgisayar, tablet ve cep telefonları üzerinden daha fazla okuma yapmaktadırlar.

Aşağıda verilecek olan uygulamalar arayüz işlevselliği, kullanımının kolaylığı ve hız-doğruluk-tutarlık bağlamında iyi sonuçlar vermeleri nedeniyle okuma becerisinin geliştirilmesine destekler.

Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde okuma becerisinin geliştirilmesinde kullanılabilecek uygulamaları eş zamanlı ve eş zamansız olmak üzere iki başlık altında ele almak yerinde olacaktır.

Eş zamansız: Tartışma ve okuma becerilerine destek olacak özelliklere sahiptir.

- Eş zamansız forumlar,
- Ekran üstü metinler (Youtube vb.)

Eş zamanlı: Eş zamanlı uygulamalar anında geribildirim ve düzeltme anında gerçekleşir. Etkileşimliliğin düzeyi ve kalitesi okuma becerisinin gelişimini etkilemektedir. Eş zamanlı uygulamalardan biri de sestene metne metinden sese yapılan dönüştüren uygulamalardır.

- Dictation.io,
- Speechnotes,
- Google Keyboard,
- Transcribe,
- Google dokümanlar (voice typing aracı),
- SpeechTexter.

3.4.4 Yazma Becerisi

Uzaktan eğitim ortamında yazma becerisini geliştirmek öğrenci odaklı yazma görevlerini, çok biçimli metin türlerini, dijital teknolojilerin entegrasyonunu ve dijital okuryazarlık ile dijital yazma becerilerini gerektirmektedir.

Uzaktan eğitim ortamında yazma eğitimi eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan etkinlikler yoluyla gerçekleştirilebilir. Eş zamanlı yazma görevleri metinlerin öğretmen ve öğrenciler tarafından yorumlanmasına, düzenlenmesine ve gözden geçirilmesine olanak sunmaktadır (Kim, 2014). Eş zamanlı olmayan yazma görevleri ise öğrencilere yazma görevlerini kendi tempolarında yorumlama, düzenleme ve gözden geçirme imkânı vermektedir (Li ve Zhu, 2013).

Uzaktan öğretimde yazma becerisinin geliştirilmesinde “iş birliği”, “etkileşim” ve “grup çalışması” önemli kavramlardır. Bu kavramlar dikkate alındığında aşağıdaki uygulamaların yazma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu uygulamaları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Google docs,
- Padlet,
- Mentimeter,
- Wordwall,
- Microsoft Word,
- Loom,
- Microsoft PowerPoint,
- ToonyTool,
- Canva,
- Storyjumper,
- Blogger.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1 Sonuç ve Tartışma

Çalışmanın problem cümlesini; “Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak uygulamalar nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu problem cümlesinden hareketle yapılan alanyazın taraması sonucunda Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak uygulamalar tespit edilmiştir.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde dinlemenin bir süreç olduğu dikkate alınarak dinleme öncesinde, dinleme sırasında ve dinleme sonrasında kullanılacak uygulamaların neler olduğu belirlenmiştir. Konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesinde kullanılacak uygulamalar eş zamanlı ve eş zamansız olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde yazma becerisinin geliştirilmesinde “iş birliği”, “etkileşim” ve “grup çalışması” oldukça önemlidir. Bu becerinin geliştirilmesinde bu unsurlar dikkate alınarak uygulamalar tespit edilmiştir.

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, değişen öğrenme ortamları, toplumun ve toplumu oluşturan bireylerin özelliklerinin değişmesi kısacası yaşanan çağın değişmesi eğitim alanında da etkilerini göstermektedir. Bu değişim ve dönüşümlerden Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uzak kalması kaçınılmazdır. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde asıl kırılma noktasının pandemi

döneminde yaşandığını söylemek mümkündür. Bir salgın hâline gelen korona virüs, bugün tüm dünyada insanların yeme, barınma, çalışma, öğretim görme gibi temel gereksinimlerinde değişikliğe gidilmesine yol açmış, ülkeler farklı önlemler alarak virüsle mücadeleye başlamıştır. Alınan tedbirlere rağmen virüs üç ay içinde Türkiye'ye ulaşmış ve ülkedeki ilk vakaya 11 Mart 2020'de rastlanmıştır (Sancak ve Çöl, 2020). Bu tarihten sonra her alanda olduğu gibi Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi de öğretim ortamı, kullanılan materyaller vb. birçok açıdan önemli değişimler yaşamıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi birçok unsuru bünyesinde barındıran çok boyutlu bir yapıya sahiptir.

Bu çalışmada dört temel dil becerisi üzerinde durularak bu becerilerin geliştirilmesinde kullanılacak uygulamalar hakkında farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak gerek uzaktan gerek yüz yüze öğretiminde istenilen verimin alınması için gerekli çalışmalar yapılmalı ve dil öğretim süreci de çağın gereklerine göre oluşturulmalı ve yürütülmelidir.

4.2 Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak uygulamaların tespitine yönelik yapılan çalışmanın sonucunda birçok uygulamanın olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma kapsamında, tespit edilen uygulamaların çeşitliliği dört temel becerisinin farklı aşamalarında kullanılabilir niteliktedir. Bu çalışma ile bu uygulamalara farkındalık oluşturulması amacından hareketle öğrencilerin de bu uygulamalar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları, uygulamalardan yararlanarak içerik geliştirmeleri Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimine katkı sağlayacaktır. Mevcut uygulamaların yanı sıra yeni uygulamalar geliştirilmeli ve aktif olarak kullanılmalıdır.

Bu çalışmada sadece dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak uygulamalar üzerinde durulmuştur ancak dil öğretimi çok boyutlu bir sistemdir. “Geçmişten günümüze teknolojik gelişmeler birçok alanı etkilediği gibi eğitim alanını da etkilemiş, bu alanda birçok gelişmeye ve dönüşüme sebep olmuştur. Eğitimde dönüşüm denildiğinde genellikle akıllara teknolojiye bağlı olarak materyal bazında değişimler gelmektedir. Fakat eğitimde gelişim ve dönüşüm sadece materyal bazında düşünülmemeli; eğitim ortamlarından ders çalışma stiline, öğrenen özelliklerinden öğretmen becerilerine ve eğitim araç gereçlerine kadar eğitimin birçok bileşenine etki ettiği göz ardı edilmemelidir” (Keskinkılıç ve Karataş, 2020, s. 30). Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde dört temel dil becerisinin dışında ölçme değerlendirme, öğrenciler, öğrenciler, öğretim programı, dil öğretim sistemleri alanlarında çalışılması, yeni uygulamaların geliştirilmesi, alana katkı sağlaması ve güncelliğin yakalanması adına oldukça önemlidir.

Ayrıca bu uygulamaların amacına ulaşabilmeleri için öğrencilerin eğitimi sürecinde teknoloji ön plana çıkarılarak öğrencilerin bu anlamda eğitilmesi oldukça önemlidir. Anlamlı ve kalıcı öğrenmeler oluşabilmesi için öncelikle öğretmenlerin ve öğrencilerin teknoloji okuryazarı olmaları gerekir. Öğrenci merkezli bir yaklaşım çerçevesinde, etkileşimi ve işbirliğini destekleyen bir yapıda teknolojik olanakları kullanarak çok zengin öğrenme deneyimleri tasarlanabilir (Gülbahar, 2019, s. 300-301).

Sonuç olarak Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimi özellikle pandemi süreciyle birlikte ihtiyaçtan çok zorunluluk olarak hayatımızda önemli bir yer edinmiştir. Olumlu yönlerinin ve sınırlılıklarının dikkate alınarak dil öğretim süreci planlanmalı ve alınan verimin artması için derslerde bu uygulamalardan daha çok yararlanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2007). *Okuma. İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Kırkkılıç, A. ve Akyol, H. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, C. H. (2011). *Açık ve uzaktan öğrenme: Öğrenci adaylarının bakış açısı*. Ankara. Pegem Akademi.
- Aytan, T. (2011). Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerine etkileri. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 11309- 9302.
- Cole, D., Ellis, C., Mason, B., Meed, J., Record, D., Rosetti, A. ve Willcocks, G. (2007). *Teaching speaking and listening: A toolkit for practitioners*. Bristol: Portishead Press.
- Demirel, Ö.(1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Durmuş, M., (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Epeçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 331-352.
- Gülbahar, Y. (2019). *e-Öğrenme* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Harting, K. ve Erthal, M. J. (2005). History of distance learning. *Information technology, learning, and performance journal*, 23(1), 35-40.
- Johnson, D.W. ve Johnson, R.T. (1996). The impact of a cooperative or individualistic context on the effectiveness of conflict resolution training. *American Educational Research Journal*, 33,4, 801-823.
- Karabay, A. (2014). Dinleme metinlerinin sınıf içi uygulamaları (Classroom Practices of Listening Texts). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (HU Journal of Education)*, 29(3),81-94.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem.
- Kaya, Z., Erden, O., Çakır, H., ve Bağırşakçı, B. (2004). Uzaktan eğitimin temelleri dersindeki uzaktan eğitim ihtiyacı ünitesinin web tabanlı sunumunun hazırlanması. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(3), 165-175.
- Keskinkılıç, F. ve Karataş, S. (2020). *Dünyada ve Türkiye’de açık ve uzaktan öğrenmenin gelişimi* (ss. 29-56), Açık ve Uzaktan Öğrenme (Editör: S. Karataş ve E.K. Kılıç). Pegem Akademi Yayınları.
- Kim, H. Y. (2014). Learning opportunities in synchronous computer-mediated communication and face-to-face interaction. *Computer Assisted Language Learning*, 27(1), 26-43.
- Kolcu Canatar, S. ve Balcı, A. (2021). Salgın döneminde uzaktan Türkçe öğretimi: öğretmen görüşleri kapsamında bir değerlendirme. *Karamanoğlu Mehmetbey Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(Özel Sayı), 55-65. doi: 10.47770/ukmead.985496
- Kurudayıoğlu, M. ve Kiraz, B. (2020). Dinleme stratejileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 386-409.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, M. S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe

eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28, 290-298.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16969/177280>

- Leu, D. J., Zawilinski, L., Forzani, E. ve Timbrell, N. (2015). *Best practices in teaching the new literacies of online research and comprehension*. In L.B. Gambrell ve L.M. Morrow (Ed.), *Best Practices in Literacy Instruction* (5. baskı, ss. 343–364).
- Li, M. ve Zhu, W. (2013). Patterns of computer-mediated interaction in small writing groups using wikis. *Computer Assisted Language Learning* (26), 61-68.
- Liu, Z. (2005). Reading behavior in the digital environment: changes in reading behavior over the past ten years. *Journal of Documentation*, 61(6), 700-712.
- Lüle Mert, E. (2017). 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterlilikleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 255-266.
- Nunan, D. (1991). *Designing tasks for the communicative classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Özdemir, E. (1987). *İlkokul öğretmenleri için Türkçe öğretimi kılavuzu*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Razı, S. ve Razı, N. (2012). *Yabancı dil olarak Türkçe okuma öğretimi*. A. Kılınç ve A.Şahin, (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretimi* (2. Baskı) (282-283). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sancak, M. ve Çöl, M. (2020). Türkiye’de COVID-19 pandemisinin kronolojik olarak incelenmesi. K. O. Memikoğlu, V. Genç (Eds.), *COVID-19* (ss. 201-217). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Şahin, A. (2009). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının sosyo-ekonomik düzeye göre incelenmesi, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Dergisi*, 2(1), 178-188.
- Şahin, C. (2016). The effects of pre and post listening comprehension questions on understanding and recall. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 66-84.
- Temur, T. (2010). Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri ve düzeyine etkisi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 303-319.
- Thornbury, S. (2005). *How to teach speaking*. London: Longman.
- UNESCO, <https://www.unesco.org/en/covid-19/education-response>. Erişim tarihi: 11/09/2022.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Due to reasons such as rapidly developing technology, extraordinary events and digitalization, change and transformation are experienced in almost every aspect of our lives. This change and transformation has changed people's expectations, wishes, learning habits, working styles, in short, their lifestyles. Rapid developments in the field of technology require individuals to adapt to these developments. "We are expected to be constantly equipped with up-to-date information to keep up with the times. Thanks to the internet and web technologies, it has become extremely easy to access different information from anywhere and anytime, to seek solutions to our problems, to communicate with different people and to share information" (Gülbahar, 2019, p. 291). This change and transformation has also shown its effects on education, which is one of the basic needs of human beings. Especially with the epidemic, the fact that education got rid of the time/space restrictions has revealed the fact that distance education is as important as face-to-face education.

Although distance education has been actively involved in our lives, especially in the last few years, it has actually been available since the 1700s. "The first form of distance education is the correspondence school model. Distance education takes place when teachers and students are separated by physical distance. As a prime example, Caleb Phillips placed an advertisement in the Boston Gazette on March 20, 1728, offering to send short weekly lectures to prospective students, and the early pioneers of distance learning recognized the need to increase learning opportunities for all" (Harting and Erthal, 2005, p. p. 35). Although it progresses in different ways with the development of technology in the historical process and the rapid development of technology provides convenience in the distance education process, many advantages and disadvantages are encountered in studies on distance education compared to formal education. Since the World Health Organization described the coronavirus as an epidemic, more than 290 million students in the world have taken a break from their schools and have had to continue their education through distance education. (UNESCO, 2021; cited by Kolcu Canatar and Balcı, 2021, p. 56). For this reason, distance education is actually a necessity rather than a choice.

This also applies to the process of teaching Turkish as a foreign language. It is important to carry out the necessary researches in the teaching of Turkish as a foreign language, an area that has been studied throughout history, taking into account the current conditions and the developments in order to obtain the desired efficiency in teaching Turkish as a foreign language.

With this study, it is aimed to identify applications that can be used to develop listening, reading, speaking and writing skills, which constitute the four basic language skills, in the distance education process of Turkish as a foreign language, to raise awareness in this sense and to popularize the use of these applications in teaching Turkish as a foreign language.

The problem statement of the study; "What are the applications to be used in the development of four basic language skills in distance education of Turkish as a foreign language?" poses a question.

In this study, the qualitative research method was adopted. While the universe of the study consists of applications that can be used in distance foreign language teaching, its sample consists of applications that can be used in the development of four basic language skills in distance education of Turkish as a foreign language. Through the literature review, applications that can be used in distance teaching of foreign languages were examined and applications for the development of four basic language skills in distance education of Turkish as a foreign language were determined.

Within the scope of the study, the diversity of the practices identified can be used at different stages of

the four basic skills. With this study, with the aim of raising awareness about these applications, it will contribute to the distance education of Turkish as a foreign language, for the instructors to have more information about these applications and to develop content by making use of the applications. In addition to existing applications, new applications should be developed and actively used. In this study, only the applications to be used in the development of four basic language skills are emphasized, but language teaching is a multidimensional system.

In this context, in distance education of Turkish as a foreign language, apart from the four basic language skills, it is very important to work in the fields of measurement and evaluation, instructors, learners, curriculum, language teaching systems, developing new applications, contributing to the field and keeping up to date.